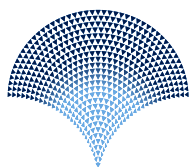

דוח מעקב שני – יולי 2023

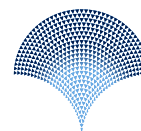
תכנית לאומית להגדלת כוח אדם מיומן לתעשיית ההייטק
על בסיס החלטת ממשלה מספר 2292 מיום 15.1.17

CECI

Citizens' Empowerment Center in Israel
A Government that works. For us.

המרכז להעצמת האזרח
ממשל שעובד. בשבילנו.

אודות המרכז להעצמת האזרח CECI

המרכז להעצמת האזרח הינו עמותה העוסקת באפקטיביות המגזר הציבורי ויכולות הביצוע של הרשות המבצעת. המרכז מתמקד בתהליכי יישום מדיניות, ובהיבטים שונים הקשורים לתפקוד הממשל ויכולתו לממש ולהוביל שינויים לטובת הציבור. במסגרת זו, מפעיל המרכז את מיזם "המוניטור", הכולל מעקב וניטור אזרחי אחר יישום החלטות ממשלה וחוקי כנסת והנגשתם לציבור.

"המוניטור" מסייע בהבנת תהליכי ממשל ויישום מדיניות באמצעות יצירת תשתית ידע רחבה, אמפירית ואינטגרטיבית של תהליכי יישום ההחלטות. מטרת "המוניטור" היא לקדם את שיוב עבודת הממשל בישראל ולהגביר את ההיכרות והמעורבות האזרחית בתחומי העשייה של המגזר הציבורי.

דוח מעקב שני – יולי 2023

תכנית לאומית להגדלת כוח אדם מיומן לתעשיית ההייטק
על בסיס החלטת ממשלה מספר 2292 מיום 15.1.17

הדוח נכתב על ידי אופק שייב ובהנחיית ניר לוי מנהל תוכנית המוניטור במרכז להעצמת האזרח

עריכה ותיקוף: רן זוסמן

תוכן העניינים

3	רקע
5	פירוט מרכיבי ההחלטה וסטטוס יישומם
17	טבלה מסכמת
23	תובנות ומסקנות

רקע

בעשורים האחרונים תעשיית ההייטק תרמה באופן משמעותי לפיתוח המשק והפכה לאחד מעמודי התווך של הכלכלה הישראלית, ואף מכונת "הקטר של המשק". בשנת 2021, משקלה של תעשיית ההייטק בייצוא הישראלי עמד על כ-54%, היא העסיקה 10.4% מהשכירים במשק ומשקלה הכללי בתמ"ג (תוצר מקומי גולמי) היה 1.15.3%¹. אולם, נכון לעכשיו השנים 2021-2022 היו שנות שיא עבור תעשיית ההייטק הישראלית ובחודשים האחרונים חלה האטה משמעותית בענף. המלחמה באוקראינה, האינפלציה בארץ ובעולם, סביבת הריבית המאתגרת גיוסי הון והסערה סביב השינויים החוקתיים בישראל נותנים את אותותיהם על התעשייה. החלטת ממשלה זו תרמה לשיאים אליהם הגיע ההייטק הישראלי בעיקר הודות לכך שסייעה להגדיל את כמות העובדים המיומנים לתעשייה, דבר שלא קרה במשך שנים רבות.

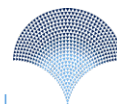
במהלך השנים 2011-2017, שיעור המועסקים בתעשיית ההייטק עמד על כ-2.9%². הקיפאון בנתוני התעסוקה העלה את העיסוק הממשלתי בנושא, שכן המשך התפתחותה של תעשיית ההייטק הישראלית תלוי במידה רבה בהיצע מספק של כוח אדם איכותי ומיומן. לאור זאת, התבקשה בשנת 2011 המועצה הלאומית לכלכלה, להוביל צוות בין משרדי אשר יבחן את המחסור בכוח אדם מיומן במגזר העסקי (בדגש על מגזר ההייטק), ינתח את הסיבות למחסור ויגבש מדיניות לפתרון הבעיה.

הצוות הבין-משרדי שבראשו עמד פרופ' יוג'ין קנדל, ראש המועצה הלאומית לכלכלה דאז, הגיש את המלצותיו ביולי 2012. מהדוח עלה כי אכן ישנו מחסור בבוגרי אוניברסיטאות מצטיינים בתחומי הנדסת תוכנה ואלקטרוניקה כאשר הסיבות העיקריות לכך הן היחלשות זרם המצטרפים לשוק העבודה במקצועות הנדרשים, האיכות הלא מיטבית של חלק מבוגרי המכללות והניצול החלקי של הכוח אדם הקיים³. המלצות הצוות כללו הקמת פורום מתכלל אשר יגדיר יעדים ויבצע בחינה תקופתית של המחסור; הגדלת מצבת כ"א מיומן בשווק הקצר על-ידי השבת מוחות מחו"ל, תכנית לעידוד קליטת עולים וישראלים חוזרים ותכניות לעידוד החברות לשימור עובדים מבוגרים, נשים עם ילדים, בוגרי מכללות ומיעוטים; הגדלת מצבת כ"א מיומן בשווק הבינוני על-ידי הגדלת תשתיות הוראה וחיזוק שיתופי פעולה בין האקדמיה לתעשייה; הגדלת היצע כ"א בשווק הארוך על-ידי חינוך למצוינות בתיכונים, הרחבת תכניות להכוונה מקצועית והכשרה אקדמית לחיילים משוחררים ועוד⁴.

המלצות הצוות אומצו בהחלטת ממשלה מס' 5080 באוגוסט 2012. החלטה זו הורתה בין היתר על הקמת ועדת היגוי אשר תפעל לגיבוש יעדים וכלי מדיניות פרטניים לשם קידום עיקרי הדו"ח וההמלצות⁵. דו"ח ועדת ההיגוי פורסם באוגוסט 2014. כשנה לאחר מכן, פרסמה המועצה הלאומית לכלכלה הערכת מצב אסטרטגית כלכלית חברתית בה הוקדש פרק לכיווני פעולה במיצוי ההון האנושי ופורטו בו צעדים נדרשים⁶. על בסיס הערכת מצב זו, התקבלה ביוני 2015 החלטת ממשלה 147 שעניינה "קידום הסוגייה האסטרטגית שיפוח ומיצוי ההון האנושי". ביולי 2016 התקבלה החלטה נוספת, מספר 1759, אשר עניינה "הסדרת העסקתם של בני/בנות זוג של עובדים זרים מומחים בתחום ההייטק בישראל".

בהמשך להחלטות אלו ולהמלצות הועדות ועל מנת לקדם מענה למחסור הקיים במשק הישראלי בכוח אדם מיומן לתעשיית ההייטק בישראל, הן על ידי שיפור ההון האנושי הרלוונטי הקיים בישראל והן על ידי גיוס עובדים מיומנים מחו"ל, התקבלה בינואר 2017 החלטת ממשלה מס' 2292 שעניינה "תכנית לאומית להגדלת כוח אדם מיומן לתעשיית ההייטק"⁷.

1. מרכז המחקר והמידע של הכנסת, "תיאור וניתוח מגמות במגזר ההייטק - עדכון", מאי 2023.
2. רבט, הגר. "רשות החדשנות: ב-2018 הצטרפו 19,000 עובדים למגזר ההייטק", כלכליסט, 27.8.19.
3. משרד הכלכלה. "הגדלת היצע כוח אדם מיומן הנדרש לתעשייה עתירת הידע", דוח ועדת ההיגוי, אוגוסט 2014.
4. ראה (1).
5. החלטת ממשלה מס' 5080, "הגדלת היצע כוח האדם המיומן הנדרש לתעשייה עתירת הידע", מיום 26.8.2012.
6. המועצה הלאומית לכלכלה, "הערכת מצב אסטרטגית כלכלית חברתית", 2015.
7. החלטת ממשלה מס' 2292, "תכנית לאומית להגדלת כוח אדם מיומן לתעשיית ההייטק", מיום 15.1.2017.

התכנית לאומית להגדלת כוח אדם מיומן לתעשיית ההייטק

החלטת הממשלה מפרטת יעדים וצעדים נדרשים בתחום ההשכלה הגבוהה, בהכשרות חוץ-אקדמיות, במשרד הביטחון ובפרט בצה"ל, בשילוב אוכלוסיות בעלות ייצוג חסר ועוד. זו החלטה מבורכת וחשובה, עם זאת חשוב לציין כי משרד החינוך נעדר ממסגרת החלטת הממשלה ולא הוטלו עליו משימות כלשהן על אף שיש לו חשיבות גבוהה בהגדלת מספר הבוגרים שימשיכו ללימודים אקדמיים במקצועות ההייטק.

מדיניות עתידית

המשבר בשוק העבודה והצורך להיערך לביקוש העתידי לעובדים בתעשייה זו מצריך מהמדינה לאמץ חשיבה הוליסטית, גמישה שמותאמת למציאות הנוכחית ובהתאם לכך להגדיר צעדים משמעותיים ויעדים קונקרטיים על מנת לצמצם את הפערים בשוק התעסוקה ולהגדיל את מספר המועסקים בקרב אוכלוסיות שונות. בהתאם לכך, הממשלה אישרה את החלטת ממשלה מס' 212 מיום ה-1 באוגוסט 2021,⁸ בה הוחלט על הקמת הוועדה הלאומית להגדלת ההון האנושי להייטק על-ידי שרת החדשנות, המדע והטכנולוגיה ושר האוצר, על רקע היעד שנקבע בקווי היסוד בממשלה להגדלת שיעור המועסקים בהייטק ל-15% מכוח העבודה במשק. הוועדה הוקמה והגישה המלצות לממשלה העוסקות בשינוי מדידת המועסקים בענף הייטק באמצעות דיפרנציאציה של משרות (מקצועות הייטק לצד "מקצועות הצמיחה" – אשכול המוצר, האשכול העסקי ואשכול המטה), בהגדרת יעדים כמותיים בהון אנושי בכל שלבי הפיתוח לרבות יעדי ביניים לשילוב אוכלוסיות בישראל נשים, חרדים וערבים, באימוץ יעדי שילוב האוכלוסיות במערכת הביטחון וביצירת שירות לאומי אזרחי טכנולוגי כדרך נוספת לשילוב החברה הערבית והחרדית.⁹ חשוב לציין כי בדו"ח ההמלצות משרד החינוך לא תופס מקום דומיננטי אלא מהווה גורם מיעף לתיאום מדיניות בתכניות לימוד בלתי-פורמאליות.

8. החלטת ממשלה מס' 212, "תכנית לקידום חדשנות, עידוד צמיחת ענף ההייטק וחיזוק המובילות הטכנולוגית והמדעית", מיום 01.08.2021.

9. מסמך ממצאי ויעדי ביניים של הוועדה הלאומית להגדלת ההון האנושי להייטק לקראת התוכנית הכלכלית לשנת 2023.

פירוט מרכיבי ההחלטה וסטטוס יישומם

1. הקמת ועדת שרים בין משרדית לעניין כוח אדם מיומן בתעשיית ההייטק

החלטת הממשלה קבעה כי יש להקים ועדת שרים אשר תהווה מעין דירקטוריון לוועדה המקצועית שתוקם ותהיה מורכבת מבעלי התפקידים הבאים: ראש הממשלה, שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, שר האוצר, שר החינוך, שר הכלכלה והתעשייה, שר הביטחון, שרת העלייה והקליטה, שר הפנים, שר המדע, הטכנולוגיה והחלל והשרה לשוויון חברתי.

סטטוס: יושם חלקית

ועדת השרים הוקמה בהחלטת ממשלה 2292 מיום 15 בינואר 2017. יחד עם זאת, היא לא התכנסה. המשמעות היא שניציגי הממשלה, שהוגדרו בהחלטת הממשלה להוביל את הפעולות לגידול כוח אדם לתעשיית ההייטק ולקידום תוכניות ממשלתיות בנושא, לא דנו בנושא זה ברמה האסטרטגית וגם לא עקבו אחר קידום המשימות שנקבעו לעניין.¹⁰

2. הקמת צוות בין משרדי מקצועי לנושא "כוח אדם לתעשיית ההייטק"

החלטת הממשלה קבעה כי יש להקים צוות מקצועי בין משרדי בראשות ראש המועצה הלאומית לכלכלה, הממונה על התעסוקה במשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים והמדען הראשי במשרד הכלכלה והתעשייה. באחריות הצוות ליזום צעדי מדיניות להגדלת כוח האדם המיומן בהייטק, לוודא יישום תכניות בין משרדיות, לעקוב אחר ביצוע התוכניות שנקבעו ולמדוד את אפקטיביות התוכניות.

סטטוס: יושם חלקית

על פי תשובת המועצה הלאומית לכלכלה,¹¹ ודוח ליקויים מבקר המדינה,¹² הצוות המקצועי שהוקם התכנס פעמיים בלבד – האחרונה שבהן בחודש אוקטובר 2018 בעניין מומחים זרים להייטק.

3. עידוד הכשרה של כוח אדם לטובת תעשיית ההייטק

א. גידול במספר הסטודנטים לתואר ראשון במקצועות הייטק: בהמשך לתכנית הרב שנתית הקיימת בות"ת, הוועדה תפעל להשגת יעד לאומי לגידול של 40% במספר הסטודנטים לתואר ראשון הלומדים במוסדות המתוקצבים להשכלה גבוהה, במקצועות הרלוונטיים להייטק.

סטטוס: יושם

בהמשך להחלטת הממשלה, הקימה הות"ת ועדה להגדלת כוח אדם אקדמי במקצועות ההייטק ופיתחה תכנית רב שנתית בעלות של כ-700 מיליון ש"ח. כחלק מצעדיה הראשוניים, הקצתה הות"ת ב-2018 מעל 100 מיליון שקלים לטובת חיזוק מסלולי הלימוד במקצועות ההייטק.¹³ כמו כן, הות"ת עדכנה את התכנית הרב שנתית לשנים תשע"ז-תשפ"ב בכדי לעמוד בהשגת יעד הגידול של 40% במספר הסטודנטים לתואר ראשון במקצועות ההייטק. בשנים 2016-2017 עמד הגידול על 28% והמשרד צופה שיעבור את היעד של 40% עד לשנת 2022, כאשר בהערכות מסוימות הגידול יגיע אף ל-65%, בדגש על גידול במספר הנשים הלומדות במסלולי לימוד אלה.¹⁴ חשוב

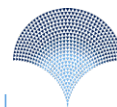
10. דוח הערות ראש הממשלה לדוח מבקר המדינה 71ב', מרס 2021.

11. מתוך מענה המל"ל לפניית המרכז להעצמת האזרח, מיוני 2020.

12. מבקר המדינה, דוח ביקורת שנתי 71ב', פעולות המדינה להגדלת מספר העובדים בתעשיית ההייטק ממרץ 2021.

13. חיזוק מסלולי הלימוד במקצועות ההייטק, אתר הות"ת.

14. מתוך מענה המל"ג לפניית המרכז להעצמת האזרח, מילי 2020.

לצייין כי בפברואר 2018, במהלך עבודת ועדת ההייטק של הות"ת, נערכה פנייה מהות"ת למנכ"ל משרד החינוך דאז לקיים פורום משותף למעקב אחר יישום ההמלצות בדוח ההייטק וקידומן. אולם עלה שהפורום טרם הוקם.¹⁵ הות"ת עמד ביעד 40% שהציב לשיעור הגידול במספר הסטודנטים לתואר ראשון במקצועות ההייטק האקדמיים, בהתאם ליעד שבהחלטת הממשלה.¹⁶

ב.1. עידוד יצירת מסלולים ייעודיים חדשים למקצועות ההייטק במוסדות להשכלה גבוהה: על הות"ת לעודד הקמת מסלולים ייעודיים חדשים שישלבו את לימודי מדעי המחשב עם לימודים מתחומים אחרים.

סטטוס: יושם

במסגרת תכנית ות"ת להגדלת כמות הסטודנטים למקצועות ההייטק, נקבע תמריץ אשר קובע כי על כל גידול במספר הסטודנטים הלומדים בתוכניות המשלבות לימודי מדעי המחשב או בתארים דו חוגיים, יקבל המוסד תקצוב נוסף.¹⁷ בנוסף, עודד הות"ת את המוסדות להקים תכניות מיוחדות המאפשרות לשלב לימודי מדעי המחשב בתארים העוסקים בתחומי ידע אחרים.¹⁸ הות"ת אישרה פתיחת תוכנית לימודים לתואר ראשון (B.Sc.) במתכונת דו-חוגית במערכות מידע ומדעי המחשב היישומיים במכללת אחווה.¹⁹

ב.2. עידוד מוסדות להשכלה גבוהה לפתיחת קורסים דיגיטליים: על הות"ת, בשיתוף המשרד לשוויון חברתי, לעודד את המוסדות להשכלה גבוהה לפתח קורסים אקדמיים דיגיטליים שיוכרו כחלק מתכנית הלימודים. הפרויקט יתוקצב ב-2 מלש"ח על ידי המשרד לשוויון חברתי ו-2 מלש"ח על ידי הות"ת.

סטטוס: יושם

בין השנים 2016-2020 פרסם המשרד לשוויון חברתי בשיתוף הות"ת, חמישה קולות קוראים להפקה והסבה של קורסים לפלטפורמה דיגיטלית. קול קורא משנת 2018 יועד בלעדית ליצירת קורסים דיגיטליים הרלוונטיים למקצועות ההייטק ומדעי הנתונים. נכון לשנת 2020 קיימים מגוון קורסים פעילים במספר פלטפורמות. נמצאו שתי פלטפורמות שמאפשרות קורסים דיגיטליים.

ות"ת החליטה בתאריך 20.05.2022 על הקמת תוכנית תמיכה תלת שנתית לעידוד המוסדות המתוקצבים, לצורך ביסוס של תשתיות לקידום ופיתוח אסטרטגי של למידה דיגיטלית. היקף התמיכה התקציבית שהועברה לשם כך בין השנים 2019-2022 הינה 5.31 מיליון ש"ח, בעבור פעילות ב-28 מוסדות אקדמיים.

ב.3. לפעול להגדלת מספר הסטודנטים והחוקרים הבינלאומיים (הזרים) באקדמיה הישראלית, בתחומים הרלוונטיים להייטק.

סטטוס: יושם

בשנת תשע"ט, כחלק מהמערך להגדלת מספר הסטודנטים והחוקרים הבינלאומיים בישראל, החלה תכנית הות"ת להבאת פוסט דוקטורנטים מצטיינים מארה"ב לישראל בתחומי STEM בשיתוף קרן צוקרמן. נכון ליולי 2022, האריכו במחזור אחד נוסף (תשפ"ב) את התכנית המשותפת עם קרן צוקרמן לקליטת בטר דוקטורנטים מצטיינים בתחומי ה-STEM המגיעים מאוניברסיטאות מארה"ב וקנדה להשתלם באוניברסיטאות המחקר בארץ המשתתפות בתכנית והאריכו במחזור אחד נוסף (תשפ"ג) את התכנית לקליטת חברי סגל ישראלים מצטיינים מארה"ב וקנדה באוניברסיטאות המחקר בישראל בתחומי ה-STEM.²⁰ היקף קליטת דוקטורנטים מצטיינים בתחומי

15. שם, 9.

16. מבקר המדינה, דוח ביקורת שנתי 71, פעולות המדינה להגדלת מספר העובדים בתעשיית ההייטק ממרץ 2021.

17. התכנית הרב שנתית של ות"ת.

18. מתוך מענה המל"ג לפניית המרכז להעצמת האזרח, מיוני 2019.

19. החלטת המל"ג מיום 06 בפברואר 2021, אישור פרסום והרשמה למכללה האקדמית אחווה לפתוח תוכנית לימודים לתואר ראשון (B.Sc.) במתכונת דו-חוגית במערכות מידע ומדעי המחשב היישומיים.

20. החלטת ות"ת מתאריך 05 בינואר 2022 תוכנית לקליטת חברי סגל מצטיינים בתחומי ה-STEM מארה"ב וקנדה, במימון משותף עם קרן צוקרמן - עדכון החלטת ות"ת מיום 29.9.21

ה-STEM המגיעים מארה"ב וקנדה עמד על כ-100 בשנת תשפ"א. בין שנת הלימודים תשפ"א לתשפ"ב נוספו כ-20 משרות בפועל של סגל אקדמי בכיר באוניברסיטאות בתחומי ההייטק (מתמטיקה, פיזיקה, סטטיסטיקה, הנדסת חשמל, אלקטרוניקה ומדעי המחשב). כמו כן, שיעור משרות הסגל הזוטר, עמיתי הוראה ומורים מן החוץ באוניברסיטאות עמד על 50% מתוך סך משרות הסגל האקדמי בתחומי ההייטק בשנת תשפ"ב.

4. תיקון תקנות עובדים זרים (2007)

הסעיף מטיל על שר הרווחה לתקן את תקנות העובדים הזרים משנת 2007 כך, שכל הפטורים להם זכאים מעסיקי מומחים זרים בישראל על פי תקנות אלו, יתאפשרו גם למעסיקי חברות הייטק שאושרו על ידי הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית (סעי' 8.א). תחת הגבלות מפורטות.

סטטוס: יושם

פורסם תזכיר חוק לעדכון התקנות, התקנות אכן תוקנו בפועל.²¹

5. קידום של כוח עבודה מיומן להייטק ע"י הכשרות חוץ אקדמאיות

על הרשות החדשנות בתיאום עם הממונה על זרוע התעסוקה לגבש תכנית לקידום הכשרות חוץ אקדמיות, אשר יקנו מיומנויות וניסיון מעשי הנדרשים להשתלבות בתעשיית ההייטק הישראלית. התכנית תקודם באמצעות תיאום ושיתוף פעולה עם התעשייה והאקדמיה ותגמול הגופים המכשירים על בסיס תמרוץ ביצועים. התכנית תתקצב בסכום של 10 מל"ח לכל אחת מן השנים 2017-2018.

סטטוס: יושם

בשנת 2018 הושק מסלול "סיירות תכנות". מסלול זה תומך במסגרות להכשרה חוץ אקדמית בתכנות ונועד להגדיל את מספר הבוגרים הרוכשים הכשרה מעשית ורלוונטית ומושמים בחברות הייטק בתפקידי פיתוח בשכר העולה על 14,000 ש"ח. המסלול מיועד לחברות הכשרה, עמותות, מוסדות אקדמיים וחברות הייטק המעוניינות להקים או להרחיב מסגרת להכשרה חוץ אקדמית בתכנות. הפיילוט נקבע למשך שלוש שנים 2018-2020, על בסיס היקף התקציב שהוגדר בהחלטת הממשלה עם אפשרות לעדכונים. עולה כי בשנים 2017-2018 הוקצה לרשות החדשנות תקציב לתחום ההון האנושי בהיקף של כ-80 מיליון ש"ח, ומתוכו נוצלו כ-64 מיליון ש"ח. הזירה חברתית-ציבורית אשר מטפלת בנושאי הון אנושי ברשות החדשנות הוקמה ביוני 2017 (חצי שנה מאישור החלטת הממשלה שבנדון), גיבשה אסטרטגיה ופיתחה תכניות בקצב מהיר. התכנית הראשונה (סיירות תכנות) אושרה במועצת הרשות ביולי 2017, יצאה לביצוע ועד אמצע 2018 כבר הסתיים הליך תחרותי עם 7 זוכים שהחלו פעילות. מאז הושקו וממשיכות להיות מושקות תכניות נוספות והביצוע התקציבי בהתאם. על כן, בחינת המימוש התקציבי בשנים 2017-2018 לפני תחילת הפעילות ובשלבים המוקדמים של התנעתה אינה מדד מייצג.²² הרשות עמדה ביעדי ההכשרה שקבעה.

21. תקנות עובדים זרים (פטורים למעסיקי מומחים זרים), תשס"ז-2007 עוגנו נכון ליום: 08.03.2022

22. דוח ליקויים מבקר המדינה האגף המפקח הכללי במשרד ראש הממשלה מרץ 2021

6. לפתח ולהוציא לפועל תכניות לשילוב אוכלוסיות בייצוג חסר בתעשיית ההייטק, בדגש על נשים, חרדים ואוכלוסיית המיעוטים

א. לגבש ולהפעיל החל משנת 2017 ולמשך שלוש שנים תכנית להגברת שילובן של נשים בתעשיית ההייטק, אשר תכלול רכיבים של הכשרה לתכנות והשמה בחברות הייטק.

סטטוס: יושם

קיימת תכנית לשילוב וקידום תעסוקת נשים בהייטק במיזם משותף עם ארגון "she codes". משרות המיזם הינן מתן הכשרות טכנולוגיות לנשים עם וללא רקע בתחום, שילובן וקידומן בתפקידי פיתוח לצד חשיפה ועידוד של צעירות לבחור בלימודים טכנולוגיים במערכת ההשכלה הגבוהה. חשוב לציין כי 57% מהנשים שהושמו במסגרת המיזם המשותף השתכרו מתחת לשכר המקובל בתפקידי ליבה, שנע בשווח של 16,000-31,000 ש"ח לעובד זוטר.²³

זרוע העבודה אפיינו והגדירו מדדים לאיכות ההשמה, ביניהם יעדי שכר (כמו הגדרת כמות ההשמות שהינן בשכר שמעל 10,000 ₪) וכן מדדים ובחינה של היעדים של הנשים שעבדו בהייטק לטובת קידום לתפקידים בכירים ולהעלאות שכר. נכון להיום, היקף ההשמה, הקידומים והעלאות השכר של המשתתפות בתוכנית לשילוב וקידום נשים בהייטק עומד על כ-2,800 נשים.²⁴

ב. לגבש ולהפעיל תכניות לשילוב אוכלוסיית המיעוטים בתעשיית ההייטק: תכנית לליווי, הכשרת סטודנטים ואקדמאים מאוכלוסיית המיעוטים בתעשיית ההייטק והשמתם, ולבחון פיתוח של תכניות נוספות להגברת שילוב אוכלוסיית המיעוטים בתעשיית ההייטק.

1.1. לגבש ולהפעיל תכניות לליווי והכשרת סטודנטים ואקדמאים מאוכלוסיות מיעוטים.

להמשיך להפעיל את התכנית הקיימת בתחום ולהרחיב את פעילותה בשנת 2017 באמצעות תוספת תקציבית של 1.5 מלש"ח, כך שהיקף ההשקעה השנתית בתכנית יעמוד על 4.83 מלש"ח ממקורות משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים. וכן הפעלת תכנית המשך בשנים 2018-2020 גם היא ממקורות תקציביים של משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים.

סטטוס: יושם

לפי דו"ח מבקר המדינה לשנת 2021, התוכניות הופעלו כמתואר בהחלטה. התקציב לשנת 2017 אכן הוגדל ועמד על כ-5 מלש"ח, במכרז השני להפעלת התוכניות בשנים 2018-2020 העלות עמדה על כ-13 מלש"ח. המכרז כלל גם יעדים כמו השמה של 1,500 עובדים כאשר 70% מתוכן בתעשייה עתירת ידע ו-25% מתוך ההשמות הן של נשים.²⁵ לא נמצאו נתונים מעודכנים בנוגע להשגת היעדים שהוגדרו במכרז.

במהלך הפעלת המכרז הראשון החל גיבוש ותכנון מחקר מלווה על ידי מנהל מחקר וכלכלה במשרד הכלכלה דאז, אולם הוא לא הספיק להגיע לביצוע מלא. לאחר פיצול של זרוע העבודה ממשרד הכלכלה, ומיד בסיום מכרז חדש של אגף אסטרטגיה ותכנון החדש שהוקם בזרוע העבודה לגופי מחקר בסוף שנת 2018, החל באופן מידי מחקר מלווה לבחינת האפקטיביות של התוכנית. במהלך השנים 2019-2020 זרוע העבודה ביצע מחקר הערכה מלווה לתקופת המכרז השנייה של תכנית "פורטאטק" (2018-2022). בנוסף, ישנו מחקר אפקטיביות מלווה, בתקציב חיצוני, לבחינת אפקטיביות הפעילות עבור כל תת-קבוצה של נשים וביחס למשרות המיזם לגביה. המשרד מבהיר כי המיזם עוסק, בין היתר, בהשמה של נשים ללא תואר אקדמי או ללא תואר טכנולוגי, במשרות חלקיות, וכן במשרות סטודנט.

23. דוח ליקויים מבקר המדינה האגף המפקח הכללי במשרד ראש הממשלה מרץ 2021

24. מתוך מענה זרוע העבודה לפניית המרכז להעצמת האזרח מיום 27 ביולי 2022.

25. שם.

עם זאת, חשוב להדגיש כי אין נתונים שיאפשרו לבחון דרכים לשפר את אפקטיביות המיזם המשותף לשילוב נשים בהייטק.²⁶

2.ב. לבחון פיתוח של תכניות נוספות להגברת שילוב אוכלוסיות מיעוטים בתעשיית ההייטק: תכניות הכוללות רכיבים של הכוונה והכשרה לתחום.

סטטוס: לא יושם

לא נמצאו תוכניות נוספות בנושא המופעלות ע"י משרד הרווחה או התייחסות לעבודת מטה והחלטה שלא להוסיף תוכניות להכוונה והכשרה של אוכלוסייה ערבית לתעשיית ההייטק.

ג. עידוד שילובו של המגזר החרדי בתעשיית ההייטק: גיבוש והפעלת תכנית מותאמת לשילוב נשים וגברים מהמגזר החרדי בתעשיית ההייטק.

1.ג. עידוד לרכישת השכלה במקצועות הרלוונטיים לתעשיית ההייטק וסיוע בשילוב במשרות איכות בתעשייה.

סטטוס: יושם

תוכנית באפיק אקדמי לטובת רכישת השכלה במקצועות רלוונטיים, גובשה ומופעלת בהיוועצות עם ות"ת - תוכנית "הזנקים" בשותפות קרן ידידות טורונטו, משתתפים בה כ-120 איש בשני מחזורי פעילות מרכזיים, והיא אף הביאה להשמות בפועל של סטודנטים חרדים. בימים אלו יש דיונים לגבי השמעה והרחבה, בכפוף לתקצוב.²⁷

2.ג. שילוב חרדים לא אקדמאים או בעלי השכלה אקדמית בתחומים שאינם רלוונטיים לענף בתעשיית ההייטק.

סטטוס: יושם חלקית

קיימת תכנית עבודה להכשרות מקצועיות בתחומי המחשבים וכן מתן מעטפת ליווי ללומדים, אשר נמצאת בשלבים שונים של יישום. כמו כן, גובשו קהילות מקצועיות בתחומי ההייטק. מרבית הפעילות הממשלתית בנושא זה אינה מתמקדת בתחומי הליבה של התעשייה, אלא בהכשרה לתפקידים טכנולוגיים זוטרים יותר. חשוב לציין כי לא בוצעה הסבה של חרדים אקדמאים מתחומי לימוד אחרים.²⁸

גובשו מספר מענים: הכשרות מקצועיות דרך תוכנית השוברים, הקמת המיזם הלאומי לשילוב חרדים בהייטק בשותפות הקואליציה לתעסוקת חרדים וג'וינט ישראל אשר מפתחת ומקדמת מענים לאוכלוסייה החרדית הלא אקדמאית, קול קורא משותף עם רשות החדשנות במסגרת מסלול משותף עבור האוכלוסייה החרדית, תוכנית מעלות לשירות אזרחי טכנולוגי של גברים חרדים במספר מחזורי פעילות, תוכנית Mego בשותפות קרן סטף ורטהיימר, מרכזי ההכוון ומה"ש להכשרת גברים חרדים להייטק על גבי פלטפורמת הלימודים של הנדסאות תוכנה במה"ש ועוד. תוכניות אלו כוללות בין היתר הכשרות, מעטפת, הכוונה ולייווי. ראוי לציין כי לא מוצה הפוטנציאל של שילוב נשים חרדיות בתחומי ההייטק.²⁹

26. משרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים, תוכנית פורטאטק לשילוב החברה הערבית בהייטק: מחקר הערכה מלווה לפעילות התוכנית בשנים 2018-2020, מרץ 2021.

27. מתוך מענה זרוע העבודה לפניית המרכז להעצמת האזרח מיום 27 ביולי 2022.

28. מבקר המדינה, דוח ביקורת שנתי 71, פעולות המדינה להגדלת מספר העובדים בתעשיית ההייטק ממרץ 2021.

29. מתוך מענה זרוע העבודה לפניית המרכז להעצמת האזרח מיום 27 ביולי 2022.

3.ג. שיעור הגברים מבין המשתתפים בתכניות המתוארות בסעיפים ג(1) ו-ג(2) לעיל לא יפחת מ-50%.

סטטוס: יושם

שיעור הגברים בתוכניות העבודה עומד בדרישות. בחלק מן המקרים שיעור הגברים בפועל עולה על 50% ובחלק אחר נופל, הכל כחלק בביקוש ובהיענות הציבור.

4.ג. הרחבת המקצועות הטכנולוגיים הנלמדים בסמינרים לנשים חרדיות וגיוונם, בתיאום עם משרד החינוך.

סטטוס: יושם

חלה הרחבה במקצועות הנלמדים, באמצעות פיילוט שונים הכוללים תקציב ייעודי לשוברי הכשרה, יום חשיפה למנהלות ההכשרה בסמינרים וגיבוש אפשרויות להרחבות נוספות באמצעות תכנית ח"ן. המשרד עומד בקשר מתמיד עם משרד החינוך ופועל להרחבה נוספת של המקצועות. הנתונים מצביעים על הישגים איכותיים של בוגרות הסמינרים החרדיות הלומדות הנדסאות תוכנה במקצועות שפת C ואלגברה ליניארית ביחס ליתר האוכלוסייה שנבחנה במבחנים אלו. הדבר מצביע על פוטנציאל חיובי לשילובן בתעשיית ההייטק.³⁰

כמו כן, גובשה תוכנית ייעודית לנשים חרדיות בסמינרים הלומדות הנדסאות תוכנה (תוכנית "הנדסאיות פרימיום") אשר מתמרת ומתגמלת גופים אשר מפעילים תוכניות תוספתיות ואיכותיות על-בסיס לימודי מה"ט לטובת שיפור איכות השירותים הממשלתיים לקהל יעד זה. התוכנית גובשה ע"י מינהל תעסוקת אוכלוסיות ומה"ט ופועלת בימים אלה.³¹

7. קידום תכניות ממשלה להבאת עובדים מומחים מחו"ל לתעשיות ההייטק הישראליות.

א. ביטול "התכנית הלאומית להשבת אקדמאים" במתכונת הקיימת,³² והעברת כלל תחומי האחריות הנוגעים להייטק הישראלי לרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית. כמו כן הרשות לחדשנות תגבש תכנית ייעודית שתפעל לקידום מדיניות הממשלה בתחום זה באמצעות ספקי משנה שיפעלו באופן יזום מול קהל היעד הנדרש על מנת לשלב בתעשיית ההייטק הישראלית.

א.1. התכנית תגובש תוך 90 יום ותאושר על ידי הצוות המקצועי.

סטטוס: יושם

"התכנית להשבת אקדמאים" הוחלפה בתכנית "חוזרים להייטק" בהובלת הרשות לחדשנות והיא פעילה לאורך כל השנה.

א.2. התכנית תפעל תחילה מול קהל יעד ממדינות נבחרות והמשך הפריסה הגיאוגרפית יעשה בתיאום מול משרד העלייה והקליטה.

סטטוס: יושם

על פי תשובת הרשות לחדשנות טכנולוגית התכנית ממוקדת בקהל יעד של בעלי מקצועות טכנולוגיים ובהשמה בעבודה בלבד. בנוסף, מתקיימת עבודת פיתוח לתכניות נוספות לקהלי יעד שונים מחו"ל.

30. ש.ם.

31. מתוך מענה זרוע העבודה לפניית המרכז להעצמת האזרח מיום 27 ביולי 2022.

32. תוכנית שהופעלה בעקבות החלטת ממשלה 1503 (14.3.2010).

3.א. התכנית תתוקצב בכ־7 מלש"ח בשנת 2017 ו־10 מלש"ח בשנת 2018 מתחום הפעולה של הרשות לחדשנות בתקציב משרד הכלכלה.

סטטוס: יושם

התוכנית פעלה ועד שנת 2019 שבו ארצה למעלה מ־100 אנשים בעלי זיקה למקצועות ועבודה בתעשיית ההייטק. לא נמצאה התייחסות להיקף הניצול התקציבי של התוכניות וניתן לומר כי נכון לימים אלה היא אינה פועלת.

ב. גיבוש תכנית להבאת צעירים יהודים בעלי פוטנציאל השתלבות בהייטק הישראלי: תכנית זו תיושם בשיתוף פעולה עם חברת הבת של הסוכנות היהודית "מסע".

1.ב. תכניות במסלולי הייטק יקבלו אישור מקצועי מטעם הרשות לחדשנות עפ"י קריטריונים שיקבעו על ידה.

סטטוס: יושם

הרשות מפעילה מסלול חוזרים להייטק, התוכנית מיועדת לישראלים המבקשים להשתלב בתעשייה בישראל תוך דיאלוג רצוף עם מעסיקים המעוניינים להעסיק כוח אדם איכותי ובעל ניסיון. באתר הרשות לחדשנות מופיע קריטריונים נדרשים להכרה בתוכניות כמסלולי הייטק. בנוסף, ישנה תכנית TECH HEIGHTS המופעלת על ידי גבהים ומתמקדת בעולים חדשים מהנדסי תוכנה וכוללת: איתור מועמדים פוטנציאליים, ראיונות אישיים, הדרכה והתאמה לשוק העבודה בישראל, מנטורינג, וחיבור לאקו־סיסטם בתחום הייטק המקומי. התכנית אורכת בממוצע 4 חודשים ומתבססת על הרחבת התכנית הקיימת שרצה כבר 3 שנים.

2.ב. אפשרות לתשלום תגמול למארגני תכניות במסלולי הייטק בגין השמה בפועל של עובדים בחברות הייטק עבור שכר גבוה

סטטוס: יושם

גובה התגמול יקבע על ידי המועצה הלאומית לכלכלה ומשרד והרשות הלאומית לחדשנות. במקרים בהם חברת "מסע" תיקח חלק תתווסף ועדת ההיגוי של הפרויקט. התקציב ימומן מתקציב משרד ראש הממשלה.

3.ב. הקצאה של 10 מלש"ח מדי שנה, בשנים 2017-2018 מתוך תקציבי משרד ראש הממשלה בהתאם לכללים שיקבעו בעניין תקצוב פרויקט "מסע": התשלום עבור כל משתתף בתכנית "מסע" למסלולי הייטק יהיה בגובה הפרש של מלגת "מסע" הבסיסית המשולמת בכל תכנית לבין עלות מסלולי הייטק לפי הקריטריונים שיקבעו כנאמר בסעיף הקודם. כמו כן, התכניות ידרשו את אישור ועדת ההיגוי של הפרויקט והסכם ייעודי שיחתם עם חברת "מסע".

סטטוס: חסר

על-אף מאמצינו לקבל מידע בנושא ממשרדי הממשלה, לא עלה בידנו למצוא את המידע במאגרים הפתוחים ולא קבלנו מענה ממשרדי הממשלה בנושא.

4. בחינה של אפקטיביות התכניות במסלולי הייטק: שלוש שנים מתחילת הפעלת תכניות במסלולי הייטק יבחן המשך המסלול ותנאיו, הבחינה תעשה בהיבטי הצלחת התכניות, צרכי המשק ומדיניות הפרויקט.

סטטוס: לא יושם

התכנית החלה לפעול האיחור משמעותי בין היתר בגלל משבר הקורונה. משרד ראש הממשלה מסר כי בהמשך הם מתכוונים לבחון את התכנית כפי שנכתב בהחלטה.

8. בהמשך לעבודת משרד הכלכלה והתעשייה לפעול לטיוב הליך הכניסה של מומחים זרים בהייטק לישראל.

א. פרסום נוהל המפרט את הקריטריונים להכרה בחברות ישראליות כחברות הייטק: פרסום נוהל מטעם הרשות הלאומית לחדשנות בהסכמת משרד הכלכלה והתעשייה, ממונה זרוע העבודה ורשות האוכלוסין וההגירה בו מפורטים קריטריונים להכרה בחברות ישראליות כחברות הייטק לעניין הבאת מומחה זר בהייטק.

סטטוס: יושם

רשות החדשנות פרסמה באתר האינטרנט נוהל להכרה בתאגיד כתאגיד עתיר ידע טכנולוגי לעניין הבאת מומחה זר בהייטק. נוהל זה נועד להסדיר את אופן קבלת האישור הנדרש מרשות החדשנות לשם הכרה בתאגיד כתאגיד עתיר ידע טכנולוגי הנדרש לשם קבלת ההיתר מרשות האוכלוסין וההגירה ביחס להבאת מומחה זר בהייטק (ויזת עבודה ב³³).

ב. יצירת מנגנון דיגיטלי להעברת מידע רלוונטי אודות הנוהל להכרה בחברות ישראליות כחברות הייטק: בהתאם לסמכויות רשות החדשנות לפי חוק החדשנות עליה ליצור יחד עם רשות האוכלוסין וההגירה מנגנון דיגיטלי להעברת מידע רלוונטי לעניין הנוהל אודות חברות הייטק ישראליות, כך שפניותיה של רשות האוכלוסין יקבלו מענה מידי מצד הרשות לחדשנות, לכל היותר תוך שלושה שבועות, בנוגע לחברות הנדרשות לעבור בדיקה להכרה בהן כחברות הייטק על פי הנוהל.

סטטוס: יושם

לפי מענה רשות החדשנות, בעזרת רשות התקשוב הוקם מנגנון המעביר אוטומטית לרשות החדשנות פניות של חברות הייטק, ישירות ממערכת הטפסים של רשות האוכלוסין, ולאחר בחינה הם מקבלים תשובה. בהתבסס בין היתר על מנגנון זה הושק נוהל שיפול בוויזות מומחים להייטק של רשות האוכלוסין והוא פועל בהצלחה מאז אמצע 2018.

ג. עדכון תקנות עובדים זרים במשרד הרווחה

על שר הרווחה לתקן בתוך 90 יום מקבלת החלטה זו את תקנות עובדים זרים (פטורים למעסיקי מומחים זרים – התשס"ז, 2007) כך שמומחים זרים בהייטק ובני זוגם יתווספו לרשימת התפקידים הנכללים בהגדרה של "עובד זר מומחה" הקבועה בתקנה 1 לתקנות אלו, וכן תיקון תקנה 4 לתקנות כך שמעסיקי עובדים אלו לא יקבלו פטור מאגרה שנתית ביחס למומחים זרים בהייטק.

סטטוס: לא יושם

בוצעה עבודה מקצועית על התקנות וגובש נוסח שהועבר לאישור השרים הרלוונטיים. עם זאת, פיזור הממשלה והכניסה למספר תקופות בחירות עיכב את המשך התהליך. לאור חילופים הן בדרג השרים והן בדרג המקצועי המטפל בנושא במשרד, יש להתניע מחדש את העבודה על התקנות ולעדכן למציאות הנוכחית.³⁴

33. נוהל להכרה בתאגיד כתאגיד עתיר ידע טכנולוגי לעניין הבאת מומחה זר בהייטק (ויזת עבודה ב¹ של רשות האוכלוסין וההגירה).

34. משרד ראש הממשלה, מעקב החלטות ממשלה, החלטת ממשלה 2292, משימות החלטות ממשלה.

ד. הסדרת תעסוקת בני או בנות זוג של מומחים זרים בהייטק

בהמשך להחלטת ממשלה 35,1759 מיום 31.7.2016 על שר הפנים, בהיוועצות עם משרדי ממשלה נוספים, להתקין תקנות תוך 30 יום מפרסום נוהל להכרה בחברות ישראליות כחברות הייטק לעניין הבאת מומחה זר בהייטק (כמפורט בסעיף 8.א לעיל), המסדירות את תעסוקת בני/בנות הזוג של מומחים זרים בהייטק וחוקרים באקדמיה.

סטטוס: יושם

פורסם במרץ 2022 נוהל לטיפול בבקשות חברות הייטק וסייבר להעסקת זרים בישראל ובו מוסדרת התרה של העסקת בן או בת זוג של מומחה זר המועסק בחברת הייטק.³⁵

ה. פיתוח נהלי עבודה למתן רישיון עבודה למומחים זרים בהייטק בנציגויות ישראל בחו"ל ובנתב"ג על שר הפנים להנחות את רשות האוכלוסין וההגירה לאשר תוך 60 יום, בתיאום עם נציגי משרד החוץ, נהלי עבודה שיאפשרו מתן רישיון עבודה למומחים זרים בהייטק בנציגויות ישראל בחו"ל או בנתב"ג. תוקף הרישיון יהיה עד שנה. במידה וידרשו תיקוני חקיקה על מנת לאפשר מתן רישיון זה שר הפנים יתקן אותן.

סטטוס: יושם חלקית

כיום ניתן לקבל אשרת מומחה במעבר הגבולות בנתב"ג. לפי תשובת רשות האוכלוסין, המומחים מקבלים את רישיון העבודה בגייט־פס, זאת על מנת למנוע המתנה ממושכת בביקורת הגבולות לצורך קבלת רישיון בדרכון. אולם, נראה כי עדיין לא ניתן לקבל רישיון עבודה בנציגויות ישראל בחו"ל.³⁶

ו. תיקון הבדיקות הרפואיות הנדרשות למומחים זרים בהייטק.

על שר הבריאות ושר הפנים לתקן את ההסדרים הקיימים בעניין בדיקות רפואיות הנדרשות ממומחים זרים בהייטק לצורך קבלת רישיון לעבודה בישראל תוך 90 יום.

סטטוס: לא יושם

לא נמצאה התייחסות לנושא במסגרת הנהלים להעסקת מומחים זרים בהייטק ובכל אופן הנושא לא טופל במסגרת הזמנים שנקבעה בהחלטה.

ז. הגדלת מספר העובדים הזרים בהייטק שיכולים לעבוד בישראל בו זמנית.

לתקן את סעיף 2(ט) להחלטת ממשלה 38,3021 המגבילה את כמות האשרות ל־300 עובדים בו זמנית כך שלא יהיה תקף לעניין עובדים זרים בהייטק לתקופה ארוכה מ־45 יום ועד ל־90 יום במסלול מטעם רשות האוכלוסין וההגירה.

סטטוס: יושם

החלטת הממשלה מעדכנת רטרופקטיבית את החלטת ממשלה מספר 3021.

ח. בחינת מגבלת 300 העובדים המוזכרת בסעיף 2(ט) להחלטה 3021 ביחס לעובדים זרים שאינם עובדים בתחום ההייטק.

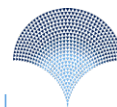
על שר הפנים, בהסכמת שרים ממשלה נוספים לבחון את מגבלת 300 העובדים המוזכרת בסעיף 2(ט) להחלטה מס' 3021 ביחס לעובדים זרים שאינם עובדים בתחום ההייטק.

35. החלטה הנוגעת להסדרת העסקתם של בני/בנות זוג של מומחים זרים בהייטק בישראל

36. נוהל לטיפול בבקשות חברות הייטק וסייבר להעסקת זרים בישראל רשות האוכלוסין וההגירה 21.3.2022.

37. מתוך מענה רשות האוכלוסין לפניית המרכז להעצמת האזרח, מיוני 2020.

38. החלטה העוסקת במכסת היתרים להעסקת עובדים זרים נכון לשנת 2005.

סטטוס: לא יושם

רשות האוכלוסין וההגירה בחנה והעבירה עמדה לביטול המגבלה. בהחלטת הממשלה נקבע כי צוות בראשות משרד העבודה והרווחה ידון בנושא אולם העניין לא קודם.

ט. יצירת מערכת מקוונת להגשת בקשות לרישיונות של היתרי עבודה.

על רשות האוכלוסין וההגירה, בסיוע רשות התקשוב הממשלתי ליצור בתוך 120 יום מערכת מקוונת להגשת בקשות לרישיונות של היתרי עבודה ומעקב אחריהן.

סטטוס: יושם

באתר האינטרנט של רשות האוכלוסין וההגירה ניתן להגיש בקשה לקבלת היתר להעסקת עובד זר מומחה תוך ציון כל המסמכים הרלוונטיים לשם כך.

י. על שר הפנים להנחות את רשות האוכלוסין וההגירה בתתי הסעיף הבאים:

1.1. פרסום נוהל ייעודי להעסקת מומחה זר בהייטק

על רשות האוכלוסין וההגירה לפרסם בתוך 60 יום נוהל ייעודי לעניין העסקת מומחה זר בהייטק בעברית ובאנגלית.

סטטוס: יושם

רשות האוכלוסין וההגירה פרסמה נוהל לעניין זה באנגלית³⁹ ובעברית⁴⁰.

2.1. פרסום תמצית מנהלים של הנוהל

על רשות האוכלוסין וההגירה לפרסם בתוך 90 יום תמצית מנהלים של הנוהל בעברית ובאנגלית.

סטטוס: לא יושם

נכון לכתיבת דו"ח זה, ולאחר חיפוש ברשת ופנייה לרשות, לא נמצא תקציר המנהלים המצוין בהחלטה.

9. להתיר העסקה של חוקרים זרים המגיעים לעבוד בישראל במגזר הלא אקדמי כאשר אלו מגיעים במסגרת תכנית של האיחוד האירופי.

על שר הפנים להתיר העסקה של חוקרים זרים המגיעים לעבוד בישראל במסגרת שאינה אקדמאית כחלק מתכנית של האיחוד האירופי.

סטטוס: יושם

בהתאם למעקב משרד ראש הממשלה אחר יישום החלטות הממשלה סעיף זה בהחלטה יושם.

10. הקצאת 1 מיליון ₪ לטובת התכנית "הטובים לתעשייה".

משרד הכלכלה והתעשייה יקצה מיליון ₪ נוספים מתקציבו לתכנית "הטובים לתעשייה" לטובת שילוב סטודנטים ממקצועות ההייטק בתעשייה.

סטטוס: יושם

על פי תשובת משרד הכלכלה והתעשייה, במהלך שנת 2017 הוקצו מיליון ש"ח לטובת התכנית "הטובים לתעשייה".

39. נוהל לטיפול בבקשות חברות הייטק וסייבר להעסקה והסדרת מעמדם של מומחים זרים בישראל.

40. נוהל לטיפול בבקשות חברות הייטק וסייבר להעסקה והסדרת מעמדם של מומחים זרים בישראל – אנגלית.

11. מינוף השירות הצבאי בצה"ל לטובת הגדלת כוח האדם המיומן לתעשיית ההייטק.

ההחלטה קבעה להטיל על מנכ"ל משרד הביטחון בשיתוף עם כלל הגורמים הרלוונטיים לגבש תכנית למינוף השירות הצבאי בצה"ל לטובת הגדלת כוח האדם המיומן לתעשיית ההייטק. התכנית תוצג לוועדת השרים תוך 6 חודשים מיום קבלת החלטה זו ותתייחס לנושאים הבאים:

- א. הגדלת מספר המוכשרים בתחומי פיתוח תוכנה, עם דגש על הכשרות עילית.
- ב. חשיפת חיילים לקראת סיום שירותם לאפשרויות מקצועיות בתעשיית ההייטק.
- ג. השלמת תכנים רלוונטיים לטובת קבלה ללימודים אקדמיים במקצועות רלוונטיים להייטק.
- ד. ניצול יעיל של מערך המיון, ההכשרה וההשמה של מערכת הביטחון גם לצרכים אזרחיים.
- ה. בחינת אפשרויות של מתן דח"ש לצורך השכלה אקדמית במקצועות ההייטק.

סטטוס: לא יושם

משרד הביטחון והמועצה הלאומית לכלכלה לא קידמו את ההצעות שהעלו בדיון האחרון בנושא גיבוש תוכנית למינוף השירות הצבאי בצה"ל לטובת הגדלת כוח האדם המיומן לתעשיית ההייטק, שנערך בפברואר 2018. כחמש שנים לאחר החלטת הממשלה לעניין ההייטק, עדיין לא גיבש משרד הביטחון תוכנית אופרטיבית למינוף השירות הצבאי בצה"ל, כפי שנדרש בהחלטת הממשלה.⁴¹

12. קידום מלגות לתארים מתקדמים בתחומים הרלוונטיים ועידוד לימוד ופעילות בתחומי המדע, הטכנולוגיה והחדשנות בתיכונים ובחינוך הבלתי פורמלי.

א. פרסום קולות קוראים למלגות בתחומים הבאים, אשר יתוקצבו ממקורות משרד המדע, הטכנולוגיה והחלל:

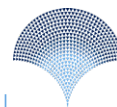
1. מלגות ע"ש יצחק שמיר למדענים חוזרים המשתלבים במחקר לפוסט דוקטורט בהיקף של 2.4 מיליון ₪ לשנים 2017 ו-2018.
2. מלגות "אקדמיה-מגזר עסקי" לקידום נשים לשנים 2017 ו-2018 שמטרתן הגדלת מספרן בתעשייה בהיקף תקציב של 1 מיליון ₪.
3. מלגות לנשים הלומדות לתואר ראשון בתחום המחקר היישומי-הנדסי (מי"ה), בהיקף תקציב של 1.5 מיליון ₪ לשנים 2017 ו-2018.
4. מלגות ע"ש שולמית אלוני, לנשים במדעים מדויקים (מי"ה) לתואר שלישי ופוסט דוקטורט בהיקף תקציב של 2.5 מיליון ₪ לשנים 2017 ו-2018.
5. מלגות במדע יישומי והנדסי, כולל רובוטיקה (מי"ה) לתואר שלישי ופוסט דוקטורט בהיקף תקציב של 6 מיליון ₪ לשנים 2017 ו-2018.

סטטוס: יושם

בשנים 2017-2018 הפעיל המשרד כ-14 מלגות, לרבות אלו המצוינות בהחלטת הממשלה, ואושרו למיומן מלגות בסכום כולל של מעל 42 מיליון ש"ח בתחומי המדע והטכנולוגיה.⁴²

41. מבקר המדינה, דוח הערות ליקויים לדו"ח מבקר המדינה אגף המפקח הכללי לענייני ביקורת מרס 2021.

42. מתוך מענה משרד המדע והטכנולוגיה לפניית המרכז להעצמת האזרח, מיולי 2019.

ב. קיום תכנית חשיפה למדע ולטכנולוגיה לתלמידי חטיבת ביניים ותיכון במסגרת החינוך הבלתי פורמאלי.

סטטוס: יושם

כחלק ממערך תכניות החינוך הבלתי פורמלי המופעל במשרד המדע והטכנולוגיה, פועלת תכנית "סל מדע" – תמיכה ברשויות מקומיות בתחום החינוך הבלתי פורמלי במדעים וטכנולוגיה. התכנית תוקצבה ב־40 מיליון ש"ח בשנת 2018, ותמשיך לפעול בשנים הקרובות.⁴³

13. פיתוח תוכניות מיוחדות לצורך הכשרה ושילוב עולים ותושבים חוזרים בתעשיית הייטק הישראלי

התוכניות יופעלו על ידי משרד העלייה והקליטה, תוך ערכון הרשות הלאומית לחדשנות טכנולוגית, לרבות: קורסי הסבה, השלמה והתאמה לאקדמאים והפעלת תכנית מיוחדת המותאמת לצרכים של בעלי מקצועות רלוונטיים לתעשיית ההייטק באמצעות ארגונים מעודדי עלייה.

סטטוס: יושם חלקית

מתשובת המשרד עולה כי ניתנים מענים מסוימים להכשרה בסיסית של עולים, בין היתר באמצעות שוברים,⁴⁴ אולם ניכר כי התמיכה אינה מקיפה כפי שנכתב בהחלטה. במסגרת פרויקט "עלייה 2000", מתקיים איתור ומיון מועמדי עלייה העונים על תנאי סף שהוגדרו על ידי הסוכנות היהודית, ויכולים להשתלב בעבודה אצל מעסיקים פוטנציאליים. המתקבלים לפרויקט זכאים להכשרה נוספת, מענק וקליטה בשוק העבודה בישראל. פרויקט "עלייה 2000" אמנם מהווה מענה כלשהו לנכתב בהחלטה, אך לא מדובר בתכנית ייחודית המותאמת לעובדים פוטנציאליים בתעשיית ההייטק.⁴⁵

43. מתוך מענה משרד המדע והטכנולוגיה לפניית המרכז להעצמת האזרח, מיולי 2019.

44. ניתן לראות פירוש של הזכאות ושל קורסים אפשריים באתר העלייה והקליטה.

45. נוהל פרויקט עלייה 2000 במשרד העלייה והקליטה.

טבלה מסכמת

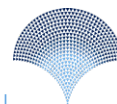
סעיף	תוכן	תמונת מצב	סטטוס
1	להקים ועדת שרים בין משרדית לעניין כוח אדם מיומן בתעשיית ההייטק.	ועדת השרים לעניין כוח אדם מיומן בתעשיית ההייטק לא התכנסה, על אף שהוקמה דה יורה במסגרת החלטת הממשלה.	יושם חלקית
2	להקים צוות בין משרדי מקצועי לנושא "כוח אדם לתעשיית ההייטק".	על פי תשובת המועצה הלאומית לכלכלה ודו"ח מבקר המדינה, הצוות המקצועי שהוקם התכנס פעמיים בלבד – האחרונה שבהן בחודש אוקטובר 2018 בעניין מומחים זרים להייטק.	יושם חלקית
א.3	גידול במספר הסטודנטים לתואר ראשון במקצועות הייטק	הות"ת ערכנה את התכנית הרב שנתית לשנים תשע"ז-תשפ"ב וכללה בתוכה גם שינויי תקצוב בכדי לעמוד בהשגת יעד הגידול של 40% במספר הסטודנטים לתואר ראשון במקצועות ההייטק – יעד שעמדו בו.	יושם
1ב.3	עידוד יצירת מסלולים ייעודיים חדשים למקצועות ההייטק במוסדות להשכלה גבוהה	במסגרת תכנית ות"ת להגדלת כמות הסטודנטים למקצועות ההייטק, נקבע תמריץ אשר קובע כי על כל גידול במספר הסטודנטים הלומדים בתוכניות המשלבות לימודי מדעי המחשב או בתארים דו חוגיים, יקבל המוסד תקצוב נוסף.	יושם
2ב.3	עידוד מוסדות להשכלה גבוהה לפתיחת קורסים דיגיטליים	בין השנים 2016-2020 פרסם המשרד לשוויון חברתי בשיתוף הות"ת, חמישה קולות קוראים להפקה והסבה של קורסים לפלטפורמה דיגיטלית. נכון לשנת 2020 קיימים מגוון קורסים פעילים במספר פלטפורמות. ות"ת החליטה בתאריך 20.05.2022 על הקמת תוכנית תמיכה תלת שנתית לעידוד המוסדות המתוקצבים, לצורך ביסוס של תשתיות לקידום ופיתוח אסטרטגי של למידה דיגיטלית. היקף התמיכה התקציבית שהועברה לשם כך בין השנים 2019-2022 הינה 5.31 מיליון ש"ח, בעבור פעילות ב-28 מוסדות אקדמיים.	יושם

סעיף	תוכן	תמונת מצב	סטטוס
3ב.3	לפעול להגדלת מספר הסטודנטים והחוקרים הבינלאומיים (הזרים) באקדמיה הישראלית, בתחומים הרלוונטיים להייטק	בשנת תשע"ט, כחלק מהמערך להגדלת מספר הסטודנטים והחוקרים הבינלאומיים בישראל, החלה תכנית הות"ת להבאת פוסט דוקטורנטים מצטיינים מארה"ב לישראל בתחומי STEM בשיתוף קרן צוקרמן, פרויקט שהוארך והורחב. היקף קליטת דוקטורנטים מצטיינים בתחומי ה-STEM המגיעים מארה"ב וקנדה עמד על כ-100 בשנת תשפ"א. בין שנת הלימודים תשפ"א לתשפ"ב נוספו כ-20 משרות בפועל של סגל אקדמי בכיר באוניברסיטאות בתחומי ההייטק (מתמטיקה, פיזיקה, סטטיסטיקה, הנדסת חשמל, אלקטרוניקה ומדעי המחשב). כמו כן, שיעור משרות הסגל הזוטר, עמיתי הוראה ומורים מן החוץ באוניברסיטאות עמד על 50% מתוך סך משרות הסגל האקדמי בתחומי ההייטק בשנת תשפ"ב.	יושם
4	להטיל על שר הרווחה לתקן את תקנות עובדים זרים (2007)	פורסם תזכיר חוק לעדכון התקנות, והן אכן תוקנו במרץ 2022. ראוי לציין כי מדובר בעיכוב שאינו סביר והתקנות שוננו בפועל אחרי למעלה מחמש שנים מיום ההחלטה.	יושם
5	קידום של כוח עבודה מיומן להייטק בעזרת הכשרות חוץ אקדמאיות.	הושק מסלול "סיירות תכנות". מסלול זה תומך במסגרות להכשרה חוץ אקדמית בתכנות ונועד להגדיל את מספר הבוגרים הרוכשים הכשרה מעשית ורלוונטית ומושמים בחברות הייטק בתפקידי פיתוח בשכר העולה על 14,000 ש"ח. המסלול הושק ב-2018 עם יציאה להליך תחרותי בסיומו נבחרו שבע סיירות תכנות שזכו בהכרה מטעם רשות החדשנות. הפיילוט יימשך שלוש שנים (2018-2020), על בסיס היקף התקציב שהוגדר בהחלטת הממשלה עם אפשרות לעדכונים.	יושם
6א.	לגבש ולהפעיל החל משנת 2017 ולמשך שלוש שנים תכנית להגברת שילובן של נשים בתעשיית ההייטק, אשר תכלול רכיבים של הכשרה לתכנות והשמה בחברות הייטק	קיימת תכנית לשילוב וקידום תעסוקת נשים בהייטק במיזם משותף עם ארגון "she codes". זרוע העבודה אפיינו והגדירו מדדים לאיכות ההשמה, נכון להיום, היקף ההשמה, הקידומים והעלאות השכר של המשתתפות בתוכנית לשילוב וקידום נשים בהייטק עומד על כ-2,800 נשים.	יושם

סעיף	תוכן	תמונת מצב	סטטוס
11.6	לגבש ולהפעיל תכניות לליווי והכשרת סטודנטים ואקדמאים מאוכלוסיות מיעוטים	לפי דו"ח מבקר המדינה לשנת 2021, התוכניות הופעלו כמתואר בהחלטה. התקציב לשנת 2017 אכן הוגדל ועמד על כ-5 מלש"ח, במכרז השני להפעלת התוכניות בשנים 2018-2020 העלות עמדה על כ-13 מלש"ח. המכרז כלל גם יעדים כמו השמה של 1,500 עובדים כאשר 70% מתוכן בתעשייה עתירת ידע ו-25% מתוך ההשמות הן של נשים. לא נמצאו נתונים מעודכנים בנוגע להשגת היעדים שהוגדרו במכרז.	יושם
21.6	לבחון פיתוח של תכניות נוספות להגברת שילוב אוכלוסיות מיעוטים בתעשיית ההייטק	לא נמצאו תוכניות נוספות בנושא המופעלות ע"י משרד הרווחה או התייחסות לעבודת משה והחלטה שלא להוסיף תוכניות להכוונה והכשרה של אוכלוסייה ערבית לתעשיית ההייטק.	לא יושם
11.6	עידוד לרכישת השכלה במקצועות הרלוונטיים לתעשיית ההייטק וסיוע בשילוב במשרות איכות בתעשייה	תוכנית "הזנקים" שגובשה ומופעלת בהיוועצות עם ות"ת ובשותפות קרן ידידות טורונטו, בה משתתפים כ-120 איש בשני מחזורי פעילות מרכזיים, והיא אף הביאה להשמות בפועל של סטודנטים חרדים.	יושם
21.6	שילוב חרדים לא אקדמאים או בעלי השכלה אקדמית בתחומים שאינם רלוונטיים לענף בתעשיית ההייטק	קיימת תכנית עבודה להכשרות מקצועיות בתחומי המחשבים וכן מתן מעטפת ליווי ללומדים. מרבית הפעילות הממשלתית בנושא זה אינה מתמקדת בתחומי הליבה של התעשייה, אלא בהכשרה לתפקידים טכנולוגיים זוטרים יותר. חשוב לציין כי לא בוצעה הסבה של חרדים אקדמאים מתחומי לימוד אחרים. גובשו מספר מענים אפקטיביים בדמות תכניות שונות הכוללות בין היתר הכשרות, מעטפת, הכוונה ולייווי. ראוי לציין כי לא מוצה הפוטנציאל של שילוב נשים חרדיות בתחומי הייטק.	יושם חלקית
31.6	שיעור הגברים מבין המשתתפים בתכניות המתוארות בסעיפים ג(1) ו-ג(2) לעיל לא יפחת מ-50%	שיעור הגברים בתוכניות העבודה עומד בדרישות. בחלק מן המקרים שיעור הגברים בפועל עולה על 50% ובחלק אחר נופל, הכל כתלות בביקוש ובהיענות הציבור.	יושם
41.6	הרחבת המקצועות הטכנולוגיים הנלמדים בסמינרים לנשים חרדיות וגיוונם, בתיאום עם משרד החינוך	המשרד עומד בקשר מתמיד עם משרד החינוך ופועל להרחבה נוספת של המקצועות. הנתונים מצביעים על הישגים איכותיים של בוגרות הסמינרים החרדיות הלומדות הנדסאות תוכנה במקצועות שפת C ואלגברה ליניארית ביחס ליתר האוכלוסייה שנבחנה במבחנים אלו. הדבר מצביע על פוטנציאל חיובי לשילובן בתעשיית ההייטק. כמו כן מתקיימת תכנית נוספת שגובשה על-ידי מנהל תעסוקת אוכלוסיות והמכון הממשלתי להכשרה טכנולוגית.	יושם

סעיף	תוכן	תמונת מצב	סטטוס
1א.7	קידום תכניות ממשלתיות להבאת עובדים מומחים מחו"ל לתעשיית ההייטק וגיבוש תכניות להבאת צעירים יהודים בעלי פוטנציאל השתלבות בהייטק - גיבוש תכנית בתוך 90 יום ותאושר על ידי הצוות המקצועי	"התכנית להשבת אקדמאים" הוחלפה בתכנית "חוזרים להייטק" בהובלת הרשות לחדשנות והיא פעילה לאורך כל השנה.	יושם
2א.7	התכנית תפעל תחילה מול קהל יעד ממדינות נבחרות והמשך הפריסה הגיאוגרפית יעשה בתיאום מול משרד העלייה והקליטה.	על פי תשובת הרשות לחדשנות טכנולוגית התכנית ממוקדת בקהל יעד של בעלי מקצועות טכנולוגיים ובהשמה בעבודה בלבד. בנוסף, מתקיימת עבודת פיתוח לתכניות נוספות לקהלי יעד שונים מחו"ל.	יושם
3א.7	התכנית תתקצב ב־7 מלש"ח בשנת 2017 ו־10 מלש"ח בשנת 2018 מתחום הפעולה של הרשות לחדשנות בתקציב משרד הכלכלה	התוכנית פעלה ועד שנת 2019 שבו ארצה למעלה מ־100 אנשים בעלי זיקה למקצועות ועבודה בתעשיית ההייטק.	יושם
1ב.7	תכניות במסלולי הייטק יקבלו אישור מקצועי מטעם הרשות לחדשנות עפ"י קריטריונים שיקבעו על ידה	הרשות מפעילה מסלול חוזרים להייטק, התוכנית מיועדת לישראלים המבקשים להשתלב בתעשייה בישראל תוך דיאלוג רצוף עם מעסיקים המעוניינים להעסיק כוח אדם איכותי ובעל ניסיון. התכנית אורכת בממוצע 4 חודשים ומתבססת על הרחבת התכנית הקיימת שפועלת זה מכבר.	יושם
2ב.7	אפשרות לתשלום תגמול למארגני תכניות במסלולי הייטק בגין השמה בפועל של עובדים בחברות הייטק עבור שכר גבוה	גובה התגמול יקבע על ידי המועצה הלאומית לכלכלה ומשרד והרשות הלאומית לחדשנות. במקרים בהם חברת "מסע" תיקח חלק תתווסף ועדת ההיגוי של הפרויקט. התקציב ימומן מתקציב משרד ראש הממשלה.	יושם
3ב.7	הקצאה של 10 מלש"ח מדי שנה, בשנים 2017-2018 מתוך תקציבי משרד ראש הממשלה בהתאם לכללים שיקבעו בעניין תקצוב פרויקט "מסע"	על־אף מאמצינו לקבל מידע בנושא ממשרדי הממשלה, לא עלה בידנו למצוא את המידע במאגרים הפתוחים ולא קבלנו מענה ממשרדי הממשלה בנושא.	חסר
4ב.7	בחינה של אפקטיביות התכניות במסלולי הייטק	התכנית החלה לפעול באיחור משמעותי בין היתר בגלל משבר הקורונה. משרד ראש הממשלה מסר כי בהמשך הם מתכוונים לבחון את התכנית כפי שנכתב בהחלטה.	לא יושם

סעיף	תוכן	תמונת מצב	סטטוס
א.8	פרסום נוהל המפרט את הקריטריונים להכרה בחברות ישראליות כחברות הייטק	רשות החדשנות פרסמה נוהל להכרה בתאגיד כתאגיד עתיר ידע טכנולוגי לעניין הבאת מומחה זר בהייטק. נוהל זה נועד להסדיר את אופן קבלת האישור הנדרש מרשות החדשנות לשם הכרה בתאגיד כתאגיד עתיר ידע טכנולוגי הנדרש לשם קבלת ההיתר מרשות האוכלוסין וההגירה ביחס להבאת מומחה זר בהייטק.	יושם
ב.8	יצירת מנגנון דיגיטלי להעברת מידע רלוונטי אודות הנוהל להכרה בחברות ישראליות כחברות הייטק	הוקם מנגנון המעביר אוטומטית לרשות החדשנות פניות של חברות הייטק ולאחר בחינה הם מקבלים תשובה. הושק נוהל טיפול בויזות מומחים להייטק של רשות האוכלוסין והוא פועל מאז אמצע 2018.	יושם
ג.8	עדכון תקנות עובדים זרים במשרד הרווחה	בוצעה עבודה מקצועית על התקנות וגובש נוסח שהועבר לאישור השרים הרלוונטיים. עם זאת, פיזור הממשלה והכניסה למספר תקופות בחירות עיכב את המשך התהליך. לאור חילופים הן בדרג השרים והן בדרג המקצועי המטפל בנושא הדבר לא יושם.	לא יושם
ד.8	הסדרת תעסוקת בני או בנות זוג של מומחים זרים בהייטק	במרץ 2022 פורסם נוהל לטיפול בבקשות חברות הייטק וסייבר להעסקת זרים בישראל ובו מוסדרת התרה של העסקת בן או בת זוג של מומחה זר המועסק בחברת הייטק.	יושם
ה.8	פיתוח נהלי עבודה למתן רישיון עבודה למומחים זרים בהייטק בנציגויות ישראל בחו"ל ובנתב"ג	כיום ניתן לקבל אשרת מומחה במעבר הגבולות בנתב"ג. אולם, נראה כי עדיין לא ניתן לקבל רישיון עבודה בנציגויות ישראל בחו"ל.	יושם חלקית
ו.8	תיקון הבדיקות הרפואיות הנדרשות למומחים זרים בהייטק	לא נמצאה התייחסות לנושא במסגרת הנהלים להעסקת מומחים זרים בהייטק ובכל אופן הנושא לא שופל במסגרת הזמנים שנקבעה בהחלטה.	לא יושם
ז.8	הגדלת מספר העובדים הזרים בהייטק שיכולים לעבוד בישראל בו זמנית	החלטת הממשלה מעדכנת רטרופקטיבית את החלטת ממשלה מספר 3021.	יושם
ח.8	בחינת מגבלת 300 העובדים המוזכרת בסעיף 2(ט) להחלטה 3021 ביחס לעובדים זרים שאינם עובדים בתחום ההייטק	רשות האוכלוסין וההגירה בחנה והעבירה עמדה לביטול המגבלה. בהחלטת הממשלה נקבע כי צוות בראשות משרד העבודה והרווחה ידון בנושא אולם העניין לא קודם.	לא יושם
ט.8	יצירת מערכת מקוונת להגשת בקשות לרישיונות של היתרי עבודה	באתר האינטרנט של רשות האוכלוסין וההגירה ניתן להגיש בקשה לקבלת היתר להעסקת עובד זר מומחה תוך ציון כל המסמכים הרלוונטיים לשם כך.	יושם
י.8	פרסום נוהל ייעודי להעסקת מומחה זר בהייטק	רשות האוכלוסין וההגירה פרסמה נוהל לעניין זה באנגלית ובעברית.	יושם

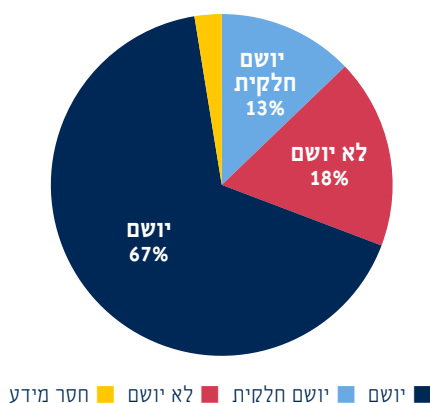

סעיף	תוכן	תמונת מצב	סטטוס
21.8	פרסום תמצית מנהלים של הנוהל	נכון לכתובת דו"ח זה, ולאחר חיפוש ברשת ופנייה לרשות, לא נמצא תקציר המנהלים המצוין בהחלטה.	לא יושם
9	להתיר העסקה של חוקרים זרים המגיעים לעבוד בישראל במגזר הלא אקדמי כאשר אלו מגיעים במסגרת תכנית של האיחוד האירופי.	לפי המעקב אחר החלטות ממשלה שמבצע משרד ראש הממשלה סעיף זה יושם.	יושם
10	משרד הכלכלה והתעשייה יקצה 1 מיליון ש"ח נוספים מתקציבו לתוכנית "הטובים לתעשייה".	בהתאם להתייחסות מטעם משרד הכלכלה לנושא, התקציבים הוקצו נכון לשנת 2017.	יושם
11	מינוף השירות הצבאי בצה"ל לטובת הגדלת כוח האדם המיומן לתעשיית ההייטק.	משרד הביטחון והמועצה הלאומית לכלכלה לא קידמו את ההצעות שהעלו בדיון האחרון בנושא גיבוש תוכנית למינוף השירות הצבאי בצה"ל לטובת הגדלת כוח האדם המיומן לתעשיית ההייטק, שנערך בפברואר 2018.	לא יושם
12.A	פרסום קולות קוראים למלגות בתחומים הבאים, אשר יתוקצבו ממקורות משרד המדע, הטכנולוגיה והחלל	בשנים 2017-2018 אושרו למימון מלגות בסכום כולל של מעל 42 מיליון ש"ח בתחומי המדע והטכנולוגיה.	יושם
12.B	קיום תכנית חשיפה למדע ולטכנולוגיה לתלמידי חטיבת ביניים ותיכון במסגרת החינוך הבלתי פורמאלי	כחלק ממערך תכניות החינוך הבלתי פורמלי המופעל במשרד המדע והטכנולוגיה, פועלת תכנית "סל מדע" – תמיכה ברשויות מקומיות בתחום החינוך הבלתי פורמלי במדעים וטכנולוגיה.	יושם
13	פיתוח תוכניות מיוחדות לצורך הכשרה ושילוב עולים ותושבים חוזרים בתעשיית הייטק הישראלי.	מתשובת המשרד עולה כי ניתנים מענים מסוימים להכשרה בסיסית של עולים, בין היתר באמצעות שוברים. ניכר כי התמיכה אינה מקיפה כפי שנכתב בהחלטה.	יושם חלקית

תובנות ומסקנות

דו"ח המעקב הנוכחי עוסק ביישום החלטת ממשלה 2292 שהתקבלה בינואר 2017. מטרת ההחלטה היא להביא לקידום וגידול כוח האדם המיומן בהייטק, זאת באמצעות הגדלת מספר הסטודנטים הלומדים במקצועות רלוונטיים באקדמיה, הבאת מומחים זרים מחו"ל, עידוד עלייה, פיתוח והוצאה לפועל של תכניות לשילוב אוכלוסיות בייצוג חסר בתעשיית ההייטק ועוד.

ניכר כי ההחלטה מבוצעת ברובה, בייחוד הסעיפים האופרטיביים שבה. מתוך 39 סעיפים בהחלטה – שבעה לא יושמו כלל (17.9%), חמישה יושמו באופן חלקי (12.8%) ועשרים ושישה סעיפים יושמו באופן מלא (66.7%), סעיף אחד חסר ולא היה מידע לגביו (2.6%).

החלטת הממשלה מורכבת מסעיפים רבים המטילים אחריות על משרדי ממשלה וגופים שונים, בשדות פעולה מגוונים. על אף שמרבית סעיפי ההחלטה מיושמים, ניכר כי בתשובות רבות שהתקבלו ממשרדי הממשלה חסר פירוט על ביצוע ההחלטה. בנוסף, היישום של חלק מהסעיפים נעשה על גבי תכניות קיימות ולא על ידי הקמת תוכניות ייעודיות לקיום הוראות החלטת הממשלה. כמו כן, סעיפים רבים בהחלטה מנוסחים באופן לא ברור או לא מחייב, דבר המקשה על מדידת היישום.

ניכר כי במסגרת ההחלטה נעשו צעדים חשובים ומשמעותיים לקידום מספר העובדים בתעשיית ההייטק, בראשם הגדלה משמעותית של כמות הסטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה בתחומים רלוונטיים לתעשיית ההייטק. כמו כן, הופעלו כמה תוכניות לשילוב אוכלוסיות שונות בתעשיית ההייטק ונעשו צעדים להבאת מומחים (יהודים ולא יהודים) מחו"ל.

אף על פי כן, מספר נושאים מרכזיים לא זכו ליישום או למענה הולם במסגרת ההחלטה. ראשית, מערכת החינוך היסודית והעל יסודית ומשרד החינוך עצמו לא זוכים להתייחסות הולמת במסגרת ההחלטה למרות הפוזיציה הקריטית שלהם בהכשרת כוח האדם לשוק התעסוקה בארץ. שנית, צה"ל ומערכת הביטחון לא יישמו את סעיפי ההחלטה בדבר מינוף השירות הצבאי להכשרת כוח אדם להייטק. הפוטנציאל של צה"ל כצבא העם ומערכת הביטחון בכלל כגורם מרכזי במשק הישראלי ובשוק התעסוקה בפרט לקידום כוח האדם לענף ההייטק ברורים אך עד כה משרד הביטחון והמועצה הלאומית לכלכלה לא גיבשו תכנית אופרטיבית בנושא. שלישית, ההחלטה לא מגדירה גוף שיתכלל באופן שוטף ועקבי את הפעילות להגדלת כוח האדם לתעשיית ההייטק. ראייה רוחבית ובקרה על כלל התהליכים בנושא והחלטת הממשלה בפרט קריטיים לקידום הנושא באופן מערכתי ולא כתוכניות פזורות ופעולות נקודתיות של משרד שונים.

מאפשרים

תכנון ויישום בראייה ארוכת טווח – השתלשלות האירועים, הוועדות והדו"חות שקדמו להחלטה מעידים על התקדמות בתחום הפיתוח האסטרטגי ארוך הטווח בישראל ועל מתן תשומת לב ראויה למגמות חשובות ומהותיות לכלכלה ולחברה בישראל. דו"ח הוועדה שפורסם ב־2012 אפשר מבט צופה פני עתיד אל האתגרים של כלכלת ישראל בטווח הקרוב והרחוק. ביתר שאת עשה זאת דו"ח – "הערכת מצב אסטרטגית כלכלית חברתית", אשר חידד את הצרכים והתחומים בהם יש להשקיע היום בכדי להימנע מהאתגרים הכלכליים־חברתיים של המחר. בהתאם, יש לברך על קיומה של החלטה 2292, אשר מייצגת ניסיון להתוות מדיניות ארוכת טווח, בשונה מהחלטות רבות שמתקבלות במתכונת של טיפול חפוז ונמהר אל מול בעיות דחופות. היכולת לצפות פני עתיד ולפעול בהתאם מאפשרת לנקוט במדיניות ובכלים הנכונים לפתרון בעיות שרם הפיכתן לדחופות ואקטואליות.

הצבת יעדים ברורים – ההחלטה מפרטת באופן ברור ואופרטיבי יעדים ליישום הסעיפים. במרבית הסעיפים האחריות ליישום מוטלת על גורם מוגדר, התקציבים הנדרשים ליישום מפורטים וקיימים לוחות זמנים מוגדרים. ההחלטה מאורגנת באופן אופרטיבי המאפשר להצביע בבירור מה יושם ומה לא יושם.

חסמים

היעדר מידע ונתונים מהימנים לצורך קבלת החלטות מבוססות – קיים קושי בחילוץ נתונים ומידע בדבר העובדים במשלח יד טכנולוגי בענפי תעשייה מסורתיים, לרבות חקלאות, מסחר מקומי, טקסטיל, תחבורה ותקשורת. כמו כן, אין נתונים על העובדים במקצועות הנלווים לענף היי טק – מנהלי מוצר, UX/UI, מנהלי פיתוח חדשנות טכנולוגית. נדרש להגדיר קלסיפיקציית משרות על מנת לקבל אינדיקציות מהימנות לאיוש המשרות בענף הייטק ולבצע סיווג משני של הענפים השונים, כך יהיה ניתן לזהות את המגמות והביקושים העתידיים. חשוב לציין כי הממשלה הבינה את חשיבות העניין ובדו"ח ההמלצות שהוגש ביולי 2022 לממשלה הצוות שעמד בראשו דדי פרלמוטר המליץ על ביצוע מדידה חדשנית בתחומים אלו.

סנכרון לקוי בין הגופים השונים – ביישום החלטה זו בלט אי הסנכרון ביישום המדיניות בין הגופים השונים. אנו מציעים להגדיר כי משימה לאומית זו תתכלל ע"י אחד מהגופים הממשלתיים הקיימים שיוכל לגבש ראייה רחבה עם הסמכויות הנדרשות והיכולת לאגם משאבים. הצורך לרכז את הנושא תחת גוף אחד מקבל משנה תוקף בכל הנוגע לסוגיה המורכבת של הגדלת כוח האדם המיומן עבור תעשיית ההיי־טק. גוף זה יבחן את השינויים העולמיים והשפעתם על הטכנולוגיה העילית הישראלית, יפעל לגבש אסטרטגיה ארוכת טווח ויציע כלים מתאימים כדי לשמר את היתרון הטכנולוגי של ישראל.

אי הסדרת אתר ממשלתי אחוד להכשרות מקצועיות – שרם אופיינה ופנתחה פלטפורמה ממשלתית אחודה להצגת כלל ההכשרות המקצועיות. לפי המידע שקיבלנו מזרוע העבודה, הדברים נמצאים בתהליכי עבודה הן דרך הרחבת שער לקריירה שם מופיעות חלק גדול מההכשרות, וכן דרך אפיקים נוספים. עם זאת, כאמור לא קיים עדיין אתר ממשלתי אחוד לכל התוכניות ההכשרה לכלל האוכלוסיות ומדובר בפער ידוע שנמצא בתהליכי עבודה.⁴⁶

